

Η σημασία του πόνου και των θλίψεων κατά το Γέρ. Ιωσήφ τον Ησυχαστή (Κωνσταντίνος Κορναράκης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών)

[/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Ιωσήφ Ησυχαστής](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1gHBWhk>]

Στην επιστολή του *Προς ερημίτην* καθιστά σαφές ότι όσο περισσότερο ο άνθρωπος ασκεί το ίδιο θέλημα στον χώρο της πνευματικής ζωής, τόσο περισσότερο παραθεωρεί τη Θεία Χάρη και εν τέλει εγκαταλείπεται από αυτήν. «Παραχωρείται», λοιπόν, «εις την ασθένειαν της φύσεως» και ενώ αισθάνεται «λύπην απαρηγόρητον», εντούτοις αδυνατεί να συλλάβει την αιτία των θλίψεων που βιώνει. Κατά τον Γέροντα, εάν ο πολεμούμενος από τους πειρασμούς ασκητής επιδείξει υπομονή, υπό την έννοια της παραιτήσεως από το ίδιο θέλημα, το οποίο σημαίνει την έκφραση της παθογόνου επιθυμίας, τότε θα αντιληφθεί ότι κάθε πληροφορία για τις βιούμενες θλίψεις αποκτάται μέσα από την έννοια αυτή της παραιτήσεως[7].

Κατά τον Γέροντα, η υπομονή αντιστρατεύεται κάθε έκφραση του ιδίου θελήματος. Ο Θεός γίνεται δέκτης όλων των παρακλήσεων του ανθρώπου αλλά διαπαιδαγωγεί τον άνθρωπο στην μετ' αυτού κοινωνία δια της υπομονής, ως

απροϋπόθετης αποδοχής του πόνου και των θλίψεων[8], δίδοντάς του τη δυνατότητα να παραιτηθεί απο κάθε δικαίωμα και έτσι να αποκτήσει τη διαύγεια του νου, ώστε να μπορεί να θεωρεί τον εαυτό του και να τον θεραπεύει απο τα πάθη. Είναι προφανές οτι ο Θεός δύναται να άρει τη θλίψη και τον πόνο του πνευματικού ανθρώπου οιαδήποτε στιγμή. Εάν όμως αυτό συμβεί πριν ολοκληρωθεί ο καιρός που απαιτείται, τότε το πάθος θα παραμείνει αθεράπευτο[9]

Ο άνθρωπος, λοιπόν, που έχει κατανοήσει ότι κάθε πρωτοβουλία του για την υπέρβαση των θλίψεων και του πόνου νοείται ως «ράκος ενώπιον του Θεού»[10], εγκαταλείπεται στη Χάρη του Θεού και δοκιμάζεται. Δοκιμάζεται η αντοχή του στους πειρασμούς, δοκιμάζεται η πίστη του στον Θεό, δοκιμάζεται η ίδια η ψυχολογική εικόνα του, δηλαδή η κατάσταση των ψυχικών του δυνάμεων. Κατ' αυτό τον τρόπο, η υπομονή μπορεί να βιωθεί ως καιρός σωτηρίας.

Επομένως, κριτήριο αυθεντικότητας του πνευματικού ανθρώπου είναι η αντοχή του στους πειρασμούς και τις θλίψεις. Ωστόσο, προβάλλοντας το ευαγγελικό μοντέλο βιωματικής αποδοχής του πόνου, την υπομονή[11], κατ' ουσίαν ο Γέρον Ιωσήφ προβάλλει μία δυναμική πνευματική κατάσταση. Κατά τον Γέροντα Ιωσήφ, η υπομονή, ως αντοχή στις ασθένειες, στις θλίψεις και τους πειρασμούς, προσελκύει τη Χάρη του Θεού, εφόσον δια του τρόπου αυτού ο άνθρωπος αποδέχεται πλήρως οτι ζεί και κινείται «εν αυτώ»[12].

Κατά ταύτα, η υπομονη είναι χαρισματική δυνατότητα ενδοσκοπήσεως του ανθρώπου. Ο χαρισματικός χαρακτήρας της διαφαίνεται από το γεγονός οτι μόνον ο πεπαιδευμένος στην πνευματική ζωή μπορεί να επιδείξει αληθή υπομονή, διότι μόνον στο πλαίσιο αυτής της βιοτής οι θλίψεις και οι εν γένει επιφορές του βίου, λόγω της επιγνώσεως των ορίων και των απαιτήσεων της ανθρώπινης φύσεως, γεννούν αυτοκατάκριτους λογισμούς[13].

Υπό το πρίσμα αυτό, η υπομονή στους πειρασμούς και ειδικότερα στη βίωση του πόνου αποτελεί ένα άλμα του έσω ανθρώπου απο τον χώρο της κατά κόσμον συμβατικής θεωρήσεως των πραγμάτων και των μεταξύ τους σχέσεων, στον χώρο όπου οι συμβατικές απαιτήσεις της υπάρξεως ανατρέπονται. Είναι η ρηξικέλευθη θεώρηση του βίου του από τον καινό εν Χριστώ άνθρωπο. Ο άνθρωπος αυτός αρνείται οιαδήποτε θετικό στοιχείο προσδιορίζει την υπαρξιακή του ταυτότητα, ώστε να καταξιωθεί των δωρεών της Χάριτος.

[7] «Ο γάρ θέλων οδεύσαι εν ασφαλεία και αποκτήσαι πνευματικήν εργασίαν, τον νουν οφείλει να έχη κατά πάντα ελεύθερον και ευρυχώρως να δέχεται, όσον χωρεί ή να λάβη ενδέχεται» (Δεκάφωνος Σάλπιγξ, 6, σ. 301). Όπως ευστόχως παρατηρεί

η Fr. Dolto για την περίπτωση της αιμορροούσας γυναίκας (Τα Ευαγγέλια και η πίστη, σ. 354), «Απ' όλο το πλήθος που συνωστιάζεται γύρω από τον Ιησού, μόνη αυτή γιατρεύεται. Γιατί; Διότι είχε την πρόθεση. Ήταν τεταμένη προς τον Ιησού και τη δύναμή του. Φτωχή, ενδεής, «άδεια», είχε δημιουργήσει μέσα της χώρο για να δεχτεί. Αντίθετα, το πλήθος των άλλων ανθρώπων που άγγιζε τον Ιησού δίχως στόχο δεν δεχόταν τίποτα. Είναι θέμα επιθυμίας».

[8] «Ουδέν είναι αυτά όπου κάμνομεν ημείς προαιρετικής, όσον ανώτερα μυριοπλασίως είναι εκείνα όπου μας στέλνει ο Κύριος παρά την προαίρεσιν» (Επιστολαί, 40, EME, σ. 248). Επίσης, «δι' όλα αυτά λοιπόν όπου είπομεν, όταν κάμνωμεν υπομονήν, κερδιζόμεν πολύν τον μισθόν» (65, σ. 343).

[9] Επιστολαί, 40, EME, σ.247. Εξαιρετικώς σημαντική εν προκειμένω η παρατήρηση της Françoise Dolto, κατά την οποία, «η ψυχική απελευθέρωση είναι εικόνα της πνευματικής απελευθέρωσης» (Τα Ευαγγέλια και η πίστη, σ. 377). Αν και η Γαλλίδα ερευνήτρια αναφέρεται ρητώς σε ψυχογενείς παθήσεις, εντούτοις όχι μόνο δεν αποκλείονται αλλά συμπεριλαμβάνονται και οι σωματικές παθήσεις, συμφώνως άλλωστε προς τα κυριακά λόγια, «τι έστιν ευκοπώτερον, ειπείν τω παραλυτικώ, αφέωνταί σοι αι αμαρτίαι, ή ειπείν, έγειρε και άρον τον κράββατόν σου και περιπάτει;» (Μάρκ. 2, 9). Εν πάση περιπτώσει, εδώ εντοπίζεται και το βασικό πρόβλημα της συνδέσεως μεταξύ πνευματικής παθογένειας και σωματικής ασθένειας. Τη σύνδεση αυτή περιγράφει ο P. Tournier (Το προσωπείον και η προσωπικότης, μτφρ. Δ. Χαροκόπου, εκδ. Ινστιτούτου Ιατρικής Ψυχολογίας και Ψυχικής Υγιεινής, Αθήναι 1956, σ. 100 κ. έξ.) και ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο η Dolto· «η παθογόνος εισβολή των, βακτηριδίων και διαφόρων άλλων φορέων που συνυπάρχουν στο υγιές σωμα επιτελείται μέσα από τις «ρωγμές» του ψυχισμού μας» (οπ. π., σσ. 352-353).

[10] Επιστολαί, 17, EME, σ.120.

[11] Βλ. Επιστολαί, 7, EME, σ. 66· 17, σ. 119· 38, σ. 235· 40, σ. 246 κ.έξ., 41, σ. 251· 65, σ. 342· 81, σ. 390.

[12] «Και πάλιν γράφω αυτά δίδων σας θάρρος να μη φοβήσθε τας ασθενείας, καν και να πάσχωμεν εφ' όρου ζωής. Αφού είναι διαρκώς παρών ο Θεός, διατί ανησυχείς; Εν αυτώ ζώμεν, κινούμεθα. Εις την αγκάλην του βασταζόμεθα. Θεόν αναπνέομεν· Θεόν περιβαλλόμεθα· Θεόν ψηλαφώμεν· Θεόν εσθίομεν εν Μυστηρίω» (Επιστολαί, 30, EME, σ. 181).

[13] «Παρακάλει Αυτόν, υπομένων τους πειρασμούς που σου στέλνει και θα ανοίξουν τα μάτια σου να ιδής Αυτόν, και τότε με τον Ιώβ θα φωνάξης: «Ακοήν

ήκουόν Σου το πρότερον νυνι δε εώρακά Σε και εφάυλισα εμαυτόν, ήγημαι δε εμαυτόν γήν και σποδόν»» (Επιστολαί, 17, ΕΜΕ, σ. 121).

Απόσπασμα από την ομιλία Η ασκητική του πόνου κατά τον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Από το βιβλίο Ο άνθρωπος απέναντι στην εικόνα του, εκδ. Αρμός.

Πηγή: Μηνιαίο περιοδικό, «Πειραϊκή Εκκλησία», Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, έτος 24^ο, τ.264, σελ.23-25, Νοέμβριος 2014.